

Maurice of Nassau

Maurice of Nassau

(d. 1567, -ö. 1625,)

Orange Prensi, Nassau Kontu, Felemenk Cumhuriyeti Valisi

Osman Baş

Felemenk valisi olan babası I. William'ın İspanyol hakimiyetine karşı başlattığı direnişte öldürülmesi üzerine, Leiden Üniversitesi'ndeki öğrenimini yarıda bırakarak 1584'te vali oldu. Bu sırada, kuzeydeki Felemenk eyaletleri iç işlerinde serbest, dış ilişkilerinde ise ortak hareket etmek kaydıyla Utrecht Birliği adı altında birleşmişler, güneydeki Felemenk eyaletlerini de İspanyol egemenliğinden kurtarıp, bağımsız bir birlik oluşturmaya çalışıyorlardı.

Utrecht Birliği'nin merkezi yönetimini Genel Meclis temsil ediyordu. Ancak ülke yönetiminde asıl söz sahibi olan merkezler en zengin eyalet olan Holland yöneticileri ile Maurice'nin de bir üyesi olduğu Orange hanedanı idi. Nitekim sonraki yıllarda da ülke yönetimi bu iki güç odağının birbirlerine üstünlük sağlama çabasının doğurduğu çatışmalara sahne oldu. Bu nedenle Orange hanedanından olan Maurice'nin Holland yöneticisi Oldenbarnevelt ile işbirliğine gitmesi güçlü bir yönetim kurmasını sağladı. Maurice, Friesland valisi olan kuzeni William Louis'in desteğini de almıştı. Askeri teknoloji konusunda ise danışmanı Simon Stiven idi. Çocukluğundan beri matematiğe ve askeri mühendisliğe meraklı olan Maurice, vali olunca bu yöndeki düşüncelerini uygulamaya koyma fırsatını buldu. İç ve dış ilişkileri Oldenbarnevelt'e bırakan Maurice askeri konuların sorumluluğunu üstlendi ve ordusunu yeniden düzenlemek için çalışmalarına başladı. Bu çalışmalar sonucunda Felemenk ordusu Avrupa'nın en modern ordusu haline geldi.

O dönemde ordular önemli ölçüde paralı yabancı askerlerden oluşuyordu. Fakat düzenli olarak ödemeleri yapılmayan askerler disiplinlerini kay-

betmişlerdi. Bu nedenle 15. Yüzyıldan itibaren Machiavelli gibi düşünürler klasik Greko-Romen medeniyetindeki askeri yapıların örnek alınmasını öneriyorlardı. Bu noktada disiplinin önemine ve yerli halkın askere alınmasına vurgu yapılıyordu. Askeri disiplin, düzenli talimler ve emir komuta zincirinin sağlıklı hale getirilmesiyle sağlanmalıydı.

Maurice gibi reformistlerin esin kaynağı bu düşüncelerdi. Bunun yanında uzun süren savaşlarda yetersiz kalacakları düşünüldüğü için Maurice yerli halkı askere almaktan ziyade paralı yabancı askerlerin islah edilmesi yolunu seçti. Bu islahın gerçekleşmesinde deniz ticaretinin getirdiği gelirlerle zenginleşen Felemenk ekonomisinin de büyük rolü vardı.

Bu dönemin diğer bir özelliği ateşli silahların kullanımının yaygınlaşmasıydı. Bu süvari birliklerini gözden düşürmüş, piyade birliklerinin önemini artırmıştı. Fakat piyade birliklerinin de büyük sayılar halinde savaşa çıkması ordunun hareket kabiliyetini azaltıyordu. Bu nedenle, biraz da Osmanlılar ile yapılan savaşlarda gerçekleşen etkileşimin sonucu olarak ordunun küçük birliğe bölünmesi fikri Maurice tarafından uygulandı.

Maurice oluşturduğu bu birliklerin başına Machiavelli gibi Neo-Klasistlerin metinleri ile hem hal olmuş kültürlü subaylar getirdi. Ordu içerisinde düzenli bir emir komuta zinciri oluşturmak ve askerlerin itaatini sağlamak için sürekli talimler yaptırmaya başladı. Talimin orduya yeniden girişi modern askeri sistemin oluşmasında temel unsurdu. Maurice talimi, askeri disiplin altına almanın bir metodu olarak yeniden keşfetmişti.

Düzenli talim ve dolayısıyla takım birliğinin oluşturulması askerin savaştaki etkinliğini artırdı. Maurice'i doğru-

dan etkilemiş olan filozof Lipsius "Doğa cesur adamlar getirir, ama iyi bir düzen daha fazlasını yapar" der.

Maurice'nin bu yaklaşımı profesyonellik anlayışını da değiştirdi. O, komutanlığı halkın bir emaneti olarak algılamış ve askerlerin emirlere devlet adına itaat etmeleri gerektiğini düşünmüştü. Eğitime önem verdiğinden soydan gelen üstünlüğe değer vermemiş, gerektiğinde ihtiyaç duyulan bilgiye sahip olduklarından yabancıları subay olarak istihdam etmiştir.

Maurice'nin kuşatma savaşı anlayışına da önemli katkıları vardır. Ordusunda sürekli topçu, mühendis ve malzeme bulundurmaya önem vermiştir. Ayrıca askerleri işçi olarak kullanmak suretiyle kuşatmaları daha etkin hale getirmiştir. O zamana kadar siper kazmak için kiralık işçi tutma anlayışı varken, Maurice kazma ve küreği askerin standart teçhizatı haline getirmiştir. Ancak Maurice, gerektiğinde ekstra ücret ödeyerek askerin çalışmaya olan dürtüsünü motive etmeyi bilmiştir.

Maurice strateji olarak düşmanın ana ordusunu mağlup etmeyi düşünmemiştir. Felemenk eyaletlerinin bağımsızlığını sağlamak için genellikle kuşatma savaşlarını tercih etmiştir. Bu nedenle 29'dan fazla kale ele geçirmesine ve 3 kuşatmayı kırmasına rağmen yalnızca bir tek büyük savaş girmiştir. Bu durum onun Genel Meclise olan bağımlılığından da kaynaklanmıştır. Çünkü Maurice, Napoleon gibi hükümdar bir kumandan olmadığından ordusunu riske atma konusunda hep çekingen davranmıştır. Her ne kadar tüm Felemenk orduları generali sayılmışsa da hiçbir zaman tüm orduları yönetmemiş ve kumandanlığı sırasında Genel Meclisin takibi altında olmuştur.

Maurice yaptığı reformların olumlu sonuçlarını, 1590'lı yıllarda İspanyollarla yaptığı bir dizi savaşta görme imkanı buldu. İspanya, Maurice ve Oldenbarnevelt yönetimindeki Felemenk birliğini tanıyan İngiltere ve Fransa'yı saf dışı etmeden Felemenk

üzerindeki hakimiyetini sürdüremeyeceğini düşündüğü için önce "Armada" adını verdiği büyük donanmasını İngiltere üzerine gönderdi, fakat mağlup oldu. Ardından Fransa'daki din savaşlarında Katolikleri desteklemeye başladı. Bu şekilde Felemenk eyaletlerinin birleşmesinin önündeki en büyük engel olan İspanyol kuvvetleri iki cepheye bölününce Genel Meclis bunu önemli bir fırsat olarak değerlendirdi ve Maurice'e İspanyol hakimiyeti altındaki bölgeleri tekrar geri kazanması emrini verdi. Maurice kuvvetlerini öncelikle kuzeydeki kaleler üzerine sürdürdü. Burada yaptığı kuşatma savaşlarıyla bu kaleleri bir biri ardına ele geçirmeyi başardı.

Ama aynı başarıyı güneyde gösteremedi. Nieupoort'ta İspanyol güçlerini mağlup etmesine karşın 1601'de Flander'da yenildi ve geri çekilmek zorunda kaldı. İspanya ile önce bir ateşkes ve sonra 12 yıllık bir barış anlaşması imzaladı. Böylece Felemenk birliğini sağlama çabası kesintiye uğradı.

Savaş sırasında bozulmaya başlayan Maurice ve Oldenbarnevelt'in ilişkileri anlaşmadan sonra iyice gerginleşti. Maurice, Güney Holland'da asker toplamaya başlayan Oldenbarnevelt'in bir güç odağı hale gelmesini istemediğinden katı Calvinistlerin desteğini alarak onu idam etti ve Orange hanedanını yönetimde tek söz sahibi kıldı.

Maurice'in Felemenk ordusunda yaptığı reformlar, Avrupa'da askeri yapılanma anlayışını değiştirmiş, modern orduların temelini oluşturmuştur. Reform konusunda gösterdiği başarının ardındaki en büyük etken, Oldenbarnevelt ile işbirliğine gidip güçlü bir yönetim kurması idi. Stratejik olarak ofansif bir savaş anlayışına sahip değildi. Maurice, askeri alanda gösterdiği başarıları devlet yönetimi alanında gösteremedi. Kazandığı savaşlar sonrasında yaptığı anlaşmalar ve ittifaklar, Felemenk eyaletlerinin birliğini sağlama amacına hizmet eden anlaşmalar olmadı.

KAYNAKLAR

Paret Peter, Makersof the Modern Strategy
Encyclopedia Britannica, "Maurice" maddesi

Ana Britannica, "Hollanda" maddesi, 1993.